

Ћирилицу угрожава погубан утицај политике и помодарства

25. јануара 2018.

Пише: Олгица Цице

- Нисам научник, више сам посматрач и неко ко је деценијама радио на очувању српског језика и ћирилице.
- Средњошколски сам професор српског језика и књижевности у пензији.
- Нажалост, примјећујем да је настава, па и мог предмета, често диктирана политиком (ово се односи и на програм из књижевности, и на став према језику).

Прије Отаџбинског рата сам предавала српскохрватски, хрватскосрпски језик (а то сам и студирала). Оба писма, ћирилица и латиница су била равноправна, с напоменом да су ученици увијек више писали латиницом. И данас је тако. Многи родитељи који су се школовали у пријашњем систему, преносе на дјецу своје искуство. Разговарајући са ученицима, рекли су ми отприлике сљедеће:

- Пишемо више латиницом, мада мислимо да је ћирилица љепша. Латиницу можемо писати брже;
- Окружени смо више латиницом, титловање филмова је више на латиници, ТВ рекламе су на латиници. Она нам се просто намеће, а нико компетентан не реагује на то;
- Друштвене мреже имају углавном латинично писмо;
- Уџбеници (осим збирке од Венеа и старог уџбеника из физике) су углавном на ћирилици, али већина професора тестове и остале писмене радње проводи на латиници, осим професора српског језика и књижевности;
- Школска лектира је шаролика са писмом, а може се рећи да предњачи латиница.

Тако долази до збуњености, па се често дешава да ученици који би хтјели да пишу ћирилицом јер схватају њену важност, помијешају оба писма, што је још најгоре. Они морају већину страних језика писати латиницом и формуле из физике и хемије, али се у процесу наставе недовољно захтијева ћирилица, наставни кадар је неуједначен, нејединствен, шаролик је, а само професори матерњег језика не могу ријешити сав проблем. Неријетко су ме ученици молили да школски писмени задатак пишу латиницом, јер је она код њих превладала. Ако би задатак написали латиницом, тражила бих да исправак ураде ћирилицом, напомињући да не потцјењујем латиницу, свако писмо цијеним, али **не смијемо своје обезврјеђивати, него његовати**. Велика је штета што је **руски језик дуго био потиснут из школског програма** (прије пар година смо у Гимназији имали само неколико појединаца којима се морала организовати факултативна настава из руског језика), а **превише се форсирао енглески језик**, што опет приписујем мени неразумљивој и неразумној политици. Сада примјећујем да се руски језик почео враћати у образовни систем, што је добро и због ћирилице.

Но, није све тако црно. Мало сам истраживала којим писмом се штампају сликовнице код српских издавача, и српске новине. У књижарама ми је речено да издавачи штампају сликовнице и на латиници због западног тржишта, али и на ћирици што се овдје набавља, јер наши основци уче прво ћирилицу.

Штампа је углавном ћирилична, осим Независних новина у РС.

У неким градовима РС оснивају се удружења са циљем очувања ћирилице, што треба на све начине подржати. У нашем граду је то **удружење „ЋИРИЛИЦА“**.

Шта учинити да се национално писмо више цијени и сачува?

- По мени, **треба законом забранити на јавним натписима давање предности латиници, нарочито страним називима.**

- **Законом о образовном систему треба нагласити да се писмене радње из свих предмета, осим из страних језика, пишу искључиво ћирилицом (са изузетком формула, цитата и израза који по својој природи морају бити латинични);**

- **Српски издавачи, бар дјела за школску лектуру, треба да штампају ћирилицом;**

- **Титловање страних филмова на српским телевизијама треба да буду ћирилична;**

- **Треба чешће организовати такмичења по школама на тему „Најљепша ћирилица“ са пристојним наградама за најбоље, које треба урамити и истаћи у школским просторима;**

<http://srbin.info>

Стање са матерњим језиком је још више забрињавајуће. Ученици су у фази свог формирања **окожени са свих страна туђицама, страним изразима. То је у штампи, на ТВ-у, у језику новинара, политичара, водитеља, квази-интелектуалаца.** Када сам питала своје ученике зашто не очисте језик од корова и не окрену се искључиво свом језику и својој ријечи, одговорили су ми отприлике овако:

- Када користимо страну терминологију, мислимо да смо паметнији, образованији. Толико је страно присутно у нашем животу, да околини дјелујемо смијешно и примитивно, ако се изражавамо само нашим ријечима. Када пишемо на друштвеним мрежама, мрзи нас да тражимо слова ч, ћ, ђ, ц, љ, њ, ш, а умјесто читаве реченице на свом језику, често напишемо страну скраћеницу ОК. Некада су нам туђице паравани од правог и искреног одговора. **Када не знамо шта написати, напишемо ОМГ – о мој Боже!** Стално слушамо ријечи попут – **едукација, бег стејц, стајлинг** и сл. да једноставно заборавимо наш израз за неки појам.

Овдје препознајем дубоко укоријењен **снобизам, додворавање „великим“**, које је увијек постојало и код нас, и код других народа.

Подсјетићу вас на Толстојеву „Ану Карењину“, када Дарја Александровна – Доли не дозвољава својој дјечи да говоре матерњим руским језиком, него само француским, јер је то отмјено. О истом говоре и американизовани надимци – Доли, Кити, Стива. И међу нашом омладином се уочавају такве ствари.

Постоји још један проблем у нашим школама – **слаба писменост.** Када основци дођу у први разред средње школе, много гријеше у писању, правопис им је лош и, наравно, оцјене из писмених задатака су лоше, те доживљавају стресове. „Нама су наставници оцјењивали само састав, а не и грешке“, кажу ми они. Ја их тада питам да ли учећи стране језике морају пазити како се правилно пише. Они одговоре позитивно. „А, зашто то не би важило и за матерњи језик?, питам их ја и они онда схвате да је то логично. Дакле, проблем је у томе што се **у програму основне школе недовољно поклања пажње правопису и граматици** (или то зависи од наставника), што би морало бити савладано и утврђено баш тамо, а у средњој школи се на то додаје надоградња. Овдје се морам критички осврнути и на средњошколски **програм из матерњег језика који је веома сужен и површан, док је програм из књижевности гломазан и претрпан.** Зачућујуће је да у овој средини, гдје то некад није био проблем, ученици највише гријеше у ијекавици. Мали број ученика нема проблем с тим. Мислим да је огромна грешка што се покушала наметнути екавица овдје гдје је то неприродно, и што су уџбеници у основној школи доста дуго,

а вјероватно и сада понеки, написани на екавском , што веома збуњује ученике, те мијешају екавску и ијекавску замјену гласа јат.

Провјерила сам: у првом разреду основне школе сви припремљени тестови за вјежбе које малишани попуњавају су на екавици, као и рецитације које уче напамет, што дјецу веома збуњује и убија им природан осјећај за ијекавски изговор на коме су проговорили и с којим живе.

Посебан је проблем све већа овисност о друштвеним мрежама. Пишући поруке, већина не пази на правопис, изостављају велика слова, знаке интерпункције, праве се словне грешке, **јер се нема стрпљења, а посљедица је погубна, јер то погрешно постаје нормалан однос према правопису.**

На крају ћу рећи да су наведени и ненаведени проблеми који угрожавају национално писмо и матерњи језик великим дијелом **помодарске, снобовске и политичке природе.** Ништа се неће постићи научним радовима и скуповима, уколико оно што угрожава тај битан дио националног бића не буде заштићен законом и прописаним санкцијама.

slobodnahercegovina.com